

ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙ ΕΝΤΟΜΩΝ

ΤΗΣ ΙΔΙΑΣ

*

ΤΟ ΜΑΓΕΙΟ

μυθιστόρημα, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, 2001

ΘΕΡΜΟΚΡΑΣΙΑ ΔΩΜΑΤΙΟΥ

μυθιστόρημα, Εκδόσεις Πατάκη, 2006

Η ΑΡΡΩΣΤΙΑ ΤΩΝ ΒΟΥΝΩΝ

νουβέλες, Εκδόσεις Πατάκη, 2009

ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΟΥ

μυθιστόρημα, Εκδόσεις Πατάκη, 2013

ΗΜΙΣΥ ΤΟΥ ΠΑΝΤΟΣ

μυθιστόρημα, Εκδόσεις Πατάκη, 2015

ΔΗΜΗΤΡΑ ΚΟΛΛΙΑΚΟΥ

Αλφαβητάρι Εντόμων

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

Θέση υπογραφής δικαιούχου δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας,
εφόσον αυτή προβλέπεται από τη σύμβαση

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδείας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Σύγχρονη ελληνική λογοτεχνία
Πεζογραφία – 436

Δήμητρα Κολλιάκου, *Αλφαβητάρι Εντόμων*

Υπεύθυνη έκδοσης: Ελένη Κεχαγιόγλου

Διορθώσεις: Χρίστος Κυθρεώτης

Σελιδοποίηση: Κωνσταντίνος Καπένης

Φιλμ, μοντάζ: Μαρία Ποινιού-Ρένεση

Copyright © Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ (Εκδόσεις Πατάκη) και

Δήμητρα Κολλιάκου, Αθήνα, 2018

Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Απρίλιος 2018

Κ.Ε.Τ. Β761 Κ.Ε.Π. 252/18

ISBN 978-960-16-7861-0

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ.

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665, 210.52.05.600, ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ – ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ), 57009 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, Τ.Θ. 1213,

ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, 2310.75.51.75, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

[Ψείρα] Ψ	11
[Bee, Μέλισσα] Β	19
[Αράχνη] Α	29
[Υμενόπτερα] Υ	37
[Λιβελούλα] Λ	47
[Μυρμήγκι] Μ	59
[Εντομολόγος] Ε	79
[Κατσαρίδα] Κ	101
[Θαλάσσια έντομα] Θ	125
[Ωρολόγιο του θανάτου] Ω	149
[Ζβουβ] Ζ	185
[Γρύλος] Γ	211
[Ήτα] Η	225
[Οίστρος] Ο	229
[Πασχαλίτσα] Π	247
[Ισόπτερα] Ι	267
[Praying mantis] Ρ	285
[Δροσόφιλα] Δ	305
[Ξέριξ] Ξ	323
[Σκορπιός] Σ	335
[(Κωλο)φωτιά] Φ	357
[Τέτιξ] Τ	373
[Χρυσόμυγα] Χ	391
ΕΠΙΜΕΤΡΟ	405

Αγαπημένη μου Ευρώπη,

[Ψείρα]

Όταν το μέτωπο του αγοριού, γεμάτο καταιγίδες κόκκινες,
Εκλιπαρεί το άσπρο σμήνος ακαθόριστων ονείρων,
Πλησιάζουν στο κρεβάτι του δύο μεγαλύτερες χαριτωμένες αδελφές
Με λεπτοκαμωμένα δάχτυλα και νύχια αργυρόλευκα.

Arthur Rimbaud, «Ψειροανιχνεύτριες»

Ψ'

ΑΦΗΝΕΙ Τ' ΑΥΓΑ ΤΟΥΣ στα πλήκτρα του πιάνου και στο πληκτρολόγιο του υπολογιστή – κανείς δεν μπορεί να μαντέψει τι είδους σκόνη είναι αυτή. Του αρέσει να τα ξεκολλάει απ' τις τρίχες των μαλλιών του. Φυλακισμένο ανάμεσα σε δυο ανθρώπινα δάχτυλα που το τραβάνε αλύπητα προς τα κάτω, το επωαζόμενο έντομο γλιστράει με φόρα στην κολόνα της τρίχας, σαν πυροσβέστης που κατεβαίνει στο όχημά του όταν χτυπάει ο συναγερμός.

Δεν γίνεται να εξημερώσεις μια ψείρα, ακόμη κι αν τη βάλεις να βόσκει πάνω στο κεφάλι σου. Δεν μπορείς να της εξηγήσεις ότι πρέπει να κάνει την ψόφια για να περάσει απαρατήρητη, κι όχι να κουνάει χέρια πόδια αβοήθητη, όπως όταν πέφτει στην πορσελάνη της μπανιέρας. Ο θάνατος είναι ακατανόητος ακόμα και για την ψείρα.

Στο σχολείο έχουν βάλει σ' εφαρμογή την Τελική Λύση. Οι εκτελεστές λέγονται *φειρομάνες*. Είναι μητέρες που φάχνουν τα κεφάλια – η κάθε τάξη έχει τις δικές της. Δεν έχεις ειδική μεταχείριση αν η μαμά σου γίνει εθελόντρια, κι άλλωστε, στη δική του περίπτωση, αυτό αποκλειόταν.

Την πρώτη φορά τούς αιφνιδίασαν. Μια άγνωστη κυρία τούς σταμάτησε στην πόρτα της τάξης. Όταν εξήγησε την αποστολή της, ο πατέρας του χλώμιασε. Φοβήθηκε όχι ότι θα τον έπιαναν με ψείρες, δικαιολογήθηκε μετά, αλλά πώς θα το έπαιρνε η μαμά. Κι ας μην του βρήκαν τότε ψείρες, η μαμά το πήρε άσχημα. Όχι για τις ψείρες –έλεγε και ξανάλεγε κόκκινη από θυμό–, αλλά επειδή στο σχολείο του εφαρμόζουν τέτοια συστήματα. Αν το ήξεραν, δεν θα τον είχαν γράψει ποτέ σ' αυτό το σχολείο.

«Και πώς σας φάχνουν; Να μου πεις πώς σας φάχνουν!»

«Μ' ένα μολύβι».

«Μολύβι με ξυσμένη μύτη; Θα τρελαθώ!»

Χρησιμοποιούσαν μολύβι με στρογγυλεμένη μύτη, για να μοιάζει λίγο σαν παιχνίδι. Και πρόσεχαν να μην αφήνουν στο κρανίο μολυβιές. Της το είχε πει για να την καλμάρει, αλλά η ιδέα πως τους το είχαν πλασάρει σαν παιχνίδι τη θύμωσε ακόμα περισσότερο.

Όταν ξανάρθε η σειρά του να τον φάξουν, το μολύβι είχε λεία και γυαλισμένη μύτη απ' την πολλή χρήση. Το άκουγε να περνάει μέσ' απ' τα μαλλιά του, σαν πλαστικό φτυαράκι που το έχει εξουθενώσει η πάλη με την άμμο. Τ' αυτιά του δεν συνήθιζαν στον ήχο, ούτε κι η μύτη του στη μυρωδιά: η φειρομάννα που τον χτένιζε φορούσε ξαναφορεμένα ρούχα, ψεκασμένα με άρωμα που είχε μπαγιατέ-

φει. Κάτι στον τρόπο με τον οποίο κρατούσε το κεφάλι του ακίνητο, βάζοντας το χέρι της στη βάση του κρανίου και πιέζοντας με δυο δάχτυλα τον αυχένα, του θύμιζε μια κομμώτρια που ερχόταν και τον κούρευε στο σπίτι όταν ήταν μικρός.

«Δεν είσαι ούτε ο πρώτος ούτε ο τελευταίος» δήλωσε τελικά η φειρομάνα, εγκαταλείποντας το εργαλείο της. Το ίδιο έλεγαν σε όλους, κι ο καθένας μπορούσε να το πάρει αλλιώς. Δεν είσαι ούτε η πρώτη ούτε η τελευταία μικρή μεγαλοφυΐα, κοροΐδευε η αδερφή του η Βιολέτα. («Μπορεί να πιάσει ψείρες μια μικρή μεγαλοφυΐα;» θα τον ρωτούσε τώρα με κυνικό χαμόγελο.) Δεν είσαι ούτε ο πρώτος ούτε ο τελευταίος που έχει υπερευαίσθητη μαμά, έλεγε ο πατέρας του. Κι ότι η δική της υπερευαίσθησία δεν ήταν άσχετη με το ότι εκείνος είχε τέτοια έφεση στα μαθηματικά.

Το κινητό του χτύπησε πριν φτάσει σπίτι. Ο πατέρας του είχε ειδοποιηθεί, αλλά δεν ακουγόταν θυμωμένος. *Γιατί οι ψείρες του τριχωτού της κεφαλής είναι ακόμη τόσο διαδεδομένες;* Του το είχε εξηγήσει και την προηγούμενη φορά. *Ανοσοποίηση.* Έπιανε κανείς ψείρες μικρός για να αναπτύξει αντίσταση στις άλλες ψείρες του σώματος, που είναι όντως επικίνδυνες, και που θα τις κολλούσε μεγάλος αν πήγαινε στον πόλεμο ή στη φυλακή. Ήταν γελοίο το φειροκυνηγητό κι ούτε έλυνε το πρόβλημα – κι αυτό ο πατέρας του το είχε ξαναπεί. Απόδειξη το δεν είσαι ούτε ο πρώτος ούτε ο τελευταίος που του είπε η φειρομάνα. Παρά τους τακτικούς ελέγχους, δεν τα κατάφερναν να απαλλάξουν απ' τις ψείρες τα παιδιά. Πριν κλείσει το

τηλέφωνο, του παρήγγειλε να φτιάξει κάτι να φάει και να επωφεληθεί απ' τον ελεύθερο χρόνο του για να παίξει βιολί.

Σίγουρα ο πατέρας του θα έβρισκε τον τρόπο να το πει στη μαμά μαλακά. Αν όμως η μαμά γύριζε στο σπίτι πριν το μάθει, τότε θα έπρεπε να της το πει ο ίδιος. Και να προσέξει να μην την ταράξει. Θα φανταζόταν πως αρρώστησε, γι' αυτό τον έστειλαν σπίτι. Η μητέρα του σιχαινόταν τις αρρώστιες το ίδιο με τις ψείρες. (*Πόσες φορές σου το έχω πει; Μην περπατάς ξυπόλυτος, θα κρυώσεις. Πόσες φορές σου το έχω πει; Μην παίζεις μ' άρρωστα παιδιά. Πόσες φορές σου το έχω πει; Μην κολλάς τα μαλλιά σου στα μαλλιά του αλλουνού...*)

Γι' αυτό ανέβαλλε να παίξει βιολί. Όσο το καθυστέρουσε, τόσο μεγάλωνε η πιθανότητα να τον πετύχει μπαίνοντας να παίζει. Άρα δεν ήταν άρρωστος.

Της μαμάς τής άρεσε ν' ακούει το βιολί.

Αντί να πιάσει το βιολί, μπήκε στο ίντερνετ. Επιστήμη σε λίγα δευτερόλεπτα. *Singing Dunes*. Αυτή θα ήταν η δικαιολογία που δεν έπαιξε βιολί. Μια αμμοστιβάδα είναι για τον αμμόλοφο ό,τι το δοξάρι για ένα βιολοντσέλο. Τα κύματα του ήχου που δημιουργεί πέφτοντας η αμμοστιβάδα παγιδούνται σ' ένα στεγνό στρώμα άμμου που λειτουργεί όπως το αντηχείο του έγχορδου. Το μυστικό βρίσκεται στο ότι κάτω απ' το στεγνό στρώμα, η άμμος είναι ακόμα υγρή. Εκεί προσκρούει ο ήχος και ανακλάται πιάνοντας απόκοσμες συχνότητες. Τα έγχορδα της άμμου είναι αμμόλοφοι που έχουν αρχίσει να στεγνώνουν. Οι

υγροί αμμόλοφοι μένουν βουβοί. Οι αμμόλοφοι δεν τραγουδάνε την εποχή των βροχών.

Έξω είχε πια νυχτώσει. Τις Τετάρτες, η αδερφή του αργούσε να γυρίσει. Μπαίνοντας στο σπίτι, η μαμά δεν του μίλησε καθόλου. Πήγε και κλείστηκε στην κρεβατοκάμαρά της. Τότε αυτός σηκώθηκε να φέρει το βιολί. Άρχισε να παίζει το μενουέτο του Μποκκερίνι, που το ήξερε καλά.

«Θα σταματήσεις το γρατζούνισμα;» ακούστηκε η φωνή της από μέσα.

Εννοούσε το βιολί. Μάλλον στο μεταξύ είχε μάθει για τις φείρες, γι' αυτό ήταν θυμωμένη. Τώρα κάποιος έπρεπε να τον καθαρίσει. Κι η μουσική δεν βοηθούσε, γιατί οι φείρες δεν είναι σαν τα παιδάκια που ακολουθούν μαγεμένα τον φλαουτίστα του Χαμελίν.

Παράτησε το βιολί και μπήκε στο μπάνιο. Ήξερε ότι απ' την κρεβατοκάμαρα η μαμά μπορούσε να τον ακούσει – ακούγοντας την πόρτα του μπάνιου, θα έστηνε αυτί. Άνοιξε το αριστερό συρταράκι κάτω απ' τον νιπτήρα κι άρχισε να μετακινεί πράγματα, ενώ το μεταλλικό χτενάκι, με την αεροδυναμική εμφάνιση που είχε όταν ήταν πλυμένο, βρισκόταν πάνω πάνω. Το έριξε στην μπανιέρα από αρκετά χαμηλά, γιατί ένας δυνατός κρότος θα χειρότερευε τα πράγματα. Ο ήχος του μετάλλου στην πορσελάνη ήταν χαρακτηριστικός. Τώρα, αυτός ο ήχος, σε συνδυασμό με το ότι δεν είχε τραβήξει το καζανάκι, θα έφερνε με λίγη τύχη το επιθυμητό αποτέλεσμα. Με λίγη καλή τύχη, η μαμά θα θεωρούσε ότι είχε κλειστεί στο μπάνιο για να καθαριστεί από μόνος του.

Είχε πια βγει απ' το μπάνιο όταν γύρισε η Βιολέτα. Άνοιξε με το κλειδί της την πόρτα, μιλώντας στο κινητό. Τι κάνει η μικρή μεγαλοφυΐα; τον ρώτησε μόνο με το βλέμμα. Μετά βολεύτηκε στην άλλη άκρη του καναπέ. Πέρασε έτσι λίγη ώρα. Η τηλεόραση έπαιζε δυνατά. Η Βιολέτα εξακολουθούσε να μιλάει στο τηλέφωνο χαμηλόφωνα και συνθηματικά. Κι έτσι, κανείς απ' τους δυο τους δεν την άκουσε. Τους τράνταξε ένας πάταγος αμμοστιβάδας: είχαν ανοίξει οι συρόμενες πόρτες πίσω απ' την τηλεόραση, που κανονικά μένουν κλειστές. Η μαμά είχε φυτρώσει ανάμεσά τους. Φορούσε πιτζάμα που θύμιζε στρατόπεδο συγκέντρωσης, μόνο και μόνο επειδή ήταν ριγέ.

«Εσύ να πας να καθαρίσεις τις βρομιές του!» φώναξε στη Βιολέτα. «Έχω περάσει τη ζωή μου να σας καθαρίζω... Σας σιχαίνομαι!»

Από το κινητό της Βιολέτας ακούστηκε να κλείνει η ανοιχτή γραμμή.

Κλειδώθηκαν με τη Βιολέτα στο μπάνιο.

«Έκλαφες, παραδέξου το!» πήγε να τον κοροϊδέψει, αλλά όταν είδε ότι δεν μασάει το 'κοψε. «Δεν θα πάρουμε τον μπαμπά» είπε αποφασιστικά, και τον έβαλε να γονατίσει πάνω στο βρεγμένο χαλάκι.

Το μεταλλικό χτενάκι ήταν ακόμη πεταμένο στην άκρη της μπανιέρας. Η Βιολέτα το μάζεψε αθόρυβα. Κατάφερε να το περάσει μέσ' απ' τα μαλλιά του, κι αμέσως άνοιξε τη βρύση. Σηκώνοντας λίγο το κεφάλι του, μπορούσε να δει το σιντριβάνι του νερού, όπως έπεφτε πάνω στη χτένα. Δεν αρκούσε για να παρασύρει ό,τι ήταν σφηνωμένο ανάμεσα στα δόντια της. Το βλέμμα του ανέβηκε

στα βραχιολάκια στον καρπό της Βιολέτας και στα νύχια της, βαμμένα σκούρα και ξεφτισμένα στις άκρες. Το ξεφτισμένο βερνίκι –πίστευε η αδερφή του– προδίδε καλλιτεχνικό ταμπεραμέντο. Η Βιολέτα τον υποχρέωσε να ξανασκύψει, πέρασε πάλι το χτενάκι στα μαλλιά του και ξανάνοιξε τη βρούση. Αυτή τη φορά άφησε το νερό να τρέξει περισσότερο.

Δεν θα κρατούσε πολύ, ήταν σίγουρο. Η Βιολέτα γρήγορα θα βαριόταν και θα του έλεγε πως το ξεφείρισμα δεν είχε νόημα. Ήταν φαύλος κύκλος. Ακόμη κι αν κατάφερε να τον καθαρίσει, γρήγορα θα ξανακόλλαγε από κάποιον άλλον στην τάξη. Θα συνέχιζαν να του ρουφάνε το αίμα για χρόνια. *Τρέφονται με αίμα, τρίχες και απολεπισμένο δέρμα*, έγραφε το χαρτί στη συσκευασία της λοσιόν.

Η Βιολέτα παράτησε το χτενάκι μετά την τρίτη προσπάθεια. Το νερό που έτρεχε με δύναμη δεν είχε ακόμη τραβήξει στην αποχέτευση τα τελευταία μαυράκια.

«Έτσι κι αλλιώς, κάποια στιγμή εξαφανίζονται» έφτασε η φωνή της πάνω απ' το νερό. «Δεν με πιστεύεις, αλλά είναι αλήθεια» την άκουσε να ξαναλέει. «Κάποια στιγμή στην εφηβεία εξαφανίζονται από μόνες τους. Χωρίς σαμπουάν, χωρίς ειδική λοσιόν. Νόμιζα πως δεν θα γλίτωνα ποτέ. Είχα κηδέψει δεκάδες μέσα σε σχολικά βιβλία – τις έχωνα βαθιά στο χώρισμα. Είχα κάνει εκατοντάδες εκτρώσεις. Η αθώτερη έκτρωση στον κόσμο, να ξεκολλάς απ' τα μαλλιά σου τα αυγά τους. Όσπου μια μέρα τέλειωσε. Τις είχα τόσο συνηθίσει, που άργησα να προσέξω ότι είχα πάψει να ξύνομαι».

Ούτε και τώρα την πίστευε, αλλά δεν ήθελε να το πει.

Αν η αδερφή του ενδιαφερόταν για τη φυσική, θα της εξηγούσε πώς παίζουν τσέλο οι αμμόλοφοι που έχουν αρχίσει να στεγνώνουν. Και πώς μια χτένα μπορεί να προκαλέσει μουσικά εφέ προσκρούοντας στις τρίχες-χορδές του κεφαλιού. Όμως η Βιολέτα ήταν πάτος στις θετικές επιστήμες, ήθελε να γίνει ηθοποιός. Τώρα του ξαναζήτησε να σκύψει το κεφάλι κι άρχισε να τον λούζει με το κανονικό σαμπουάν, που σίγουρα δεν είχε καμία πέραση στις ψείρες.

Αφέθηκε στα χέρια της, για πρώτη φορά με μια αόριστη διάθεση να κλάψει.

[Λέξεις κλειδιά: υπερευαισθησία / έγχορδα / αδέρφια]

[Bee, Μέλισσα]

Τα ξαναβλέπω τώρα όλα: τη λοξή βροχή
των ηλιακτίδων μέσ' απ' τα φυλλώματα,
την πυρκαγιά του ηλιοβασιλέματος στο τζάμι της,
τα ανθισμένα ρόδα κάτω απ' τη σκεπή.

Όλα ίδια όπως ένα μήνα πριν,
το σπίτι και τα δέντρα, το καφετί τρίγωνο
του στάβλου, και η κληματαριά πάνω απ' την πόρτα.
Δεν είχε αλλάξει τίποτα, εκτός απ' τα μελίσιμα.

Μπροστά τους, κάτω από τον μαντρότοιχο,
πηγαινοερχόταν τραγουδώντας
θλιβερά η μικρή για τα θελήματα
κι έδενε μαύρα κουρέλια στις κυψέλες.

Τρέμοντας στάθηκα ν' αφουγκραστώ· η λιακάδα
πήρε το ρίγος του χιονιού,
όταν κατάλαβα πως έλεγε στις μέλισσες για κάποιον που
έκανε το ταξίδι που θα κάνουμε όλοι.

Τότε είπα μέσα μου: «Η Μαριώ μου κλαίει
τους πεθαμένους. Μπορεί ο τυφλός παππούλης της
ν' αποκοιμήθηκε, για να γλιτώσει από
τα βάρη και τους πόνους που συσώρευσαν τα χρόνια».

Μα το σκυλί κλαψούρισε δειλά· και στο κατώφλι,
με τη μαγκούρα να του φτάνει στο πιγούνι,
καθόταν ο γεράκος, ενώ η μικρή για τα θελήματα
σιγομουρμούριζε στις μέλισσες που έπαιζαν κρυφτούλι.

Και το τραγούδι που έλεγε
το έχω στ' αυτιά μου ακόμη:
«Κλειστείτε σπίτι, όμορφες μέλισσες! Και μην πετάτε!
Γιατί η Μαριώ μας πέθανε, πάει πια!».

John Greenleaf Whittier, «Το λες στις μέλισσες» (1858, απόσπασμα)

B

Στον Μιχαήλ του Χρήστου και της Δημητρούλας

ΜΠΟΡΕΙ ΑΚΟΜΗ ΝΑ ΔΕΙ, νοερά, τον μορφασμό του. Θύμιζε λίγο τον μορφασμό που κάνει κάποιος που τον στραβώνει το φως. «Πώς λέγεται η μέλισσα στ' αγγλικά;» Μορφασμός, προσπαθώντας να βρει κάτι να πει, κάτι που θα μπορούσε να την ενδιαφέρει.

«*Bee*. Η μέλισσα λέγεται *bee*. Ελάχιστα διαφέρει από το ρήμα *είμαι*». Και μετά από μικρή παύση: «Του μπι ορ νοτ του μπι». Αλαμπουρνέζικα.

«Πώς είπες;» Θα πρέπει να είχε κάνει τον ίδιο μορφασμό προσπαθώντας να καταλάβει.

To bee or not to bee. Επειδή, απ' όταν χήρεψε, οι μέλισσες ήταν για κείνον συνώνυμες με τη ζωή.

Είχε δυσκολευτεί να του το εξηγήσει. Το ρήμα *είμαι* τον έκανε να νιώθει ντροπή. Ήταν παθολογικό, ήταν ακατανόητο για τους άλλους, όχι όμως για την ίδια. Ένα μέρος αυτής της ντροπής έχει περάσει και σ' εκείνη: τα γονίδια ή ίσως επειδή για χρόνια την εξασκούσε αυτός στη ζωή, χρησιμοποιώντας αποκλειστικά τη δική του μέθοδο.

Ακόμη και στην κηδεία του, το ρήμα *είμαι* θα πρέπει να του προκαλούσε ντροπή. Μ' έναν τρόπο ήταν ακόμη εδώ, γι' αυτόν είχε έρθει ο κόσμος. Άνθρωποι που της συστήνονταν – τους είχε βρει σε μια ατζέντα σπιράλ, αλλά τους περισσότερους τους έβλεπε για πρώτη φορά. Λιγο-

στός κόσμος, σαν να τους είχε διαβιβάσει από μόνος του πως δεν υπήρχε λόγος να 'ρθουν: δεν ήθελε να τους βάλει σε κόπο, πόσω μάλλον που έβρεχε.

«Και τα μελίσσια;» τη ρώτησε ένας τους με έγνοια. Είχε έντονα σαρκώδη χείλη, όμως σαρκώδη δεν θα πει αναγκαστικά φιλήδονα.

«Τα μελίσσια...» Δεν ήξερε τι να του απαντήσει.

Εκείνος κούνησε το κεφάλι του. Πρέπει να ήταν μικρότερος απ' τον πατέρα της, αν και ο πατέρας της δεν ήταν πια μεγάλος. Τ' όνομά του της είχε φανεί αόριστα οικείο. «Ο πατέρας μου σας ανέφερε» του είπε, και τότε εκείνος της έπιασε τα χέρια. Κρατώντας τα, πρόφερε χωρίς μελοδραματισμό:

«Πέθανε κι ο τελευταίος μου φίλος».

Ήταν υπέρογκο το βάρος αυτής της φράσης, ειδικά σε σχέση μ' εκείνη που είχε μόλις προηγηθεί, και που τώρα πια δεν μπορούσε να την ανακαλέσει. Ο πατέρας της τον ανέφερε – σκέτο. Αναρωτήθηκε αν τον είχε απασχολήσει καθόλου, όσο της κρατούσε τα χέρια, μέρα που ήταν, το αν πρόσεξε τα χείλη του και σε τι μπορεί να την είχαν παραπέμψει.

Μετά την κηδεία, έκανε μια επίσκεψη στο σπίτι. Της φάνηκε παράξενο που δεν τον βρήκε μέσα, τόσο όμως μόνο: της φάνηκε παράξενο. Δεν ένιωθε λύπη. Ένιωθε ίσως και μια κάποια ανακούφιση. Η τελευταία του ασθένεια είχε κρατήσει λίγο, γιατί ο πατέρας της είχε αρνηθεί να δει γιατρό. Παραμελημένο περιστατικό, από τον εαυτό του ή το περιβάλλον του. Το είπε ο διευθυντής της μονάδας στον Ευαγγελισμό, και η ίδια προτίμησε να μην το σχολιάσει. Η αλήθεια ήταν ότι δεν είχε καταφέρει να πείσει τον

πατέρα της να δει γιατρό. Δεν είχε καταφέρει να τον πείσει για τίποτα σχεδόν.

Προτίμησε να αναβάλει να ψάξει στα χαρτιά του. Να μην επιχειρήσει να δει αν είχε κρατήσει τίποτα απ' αυτά που του έστελνε κατά καιρούς απ' την Αγγλία. Γιατί κι εκείνη προσπαθούσε να βρει κάτι να του πει, κάτι που θα μπορούσε να τον ενδιαφέρει.

To bee or not to bee. Ήταν η μόνη φράση που είχε μάθει στ' αγγλικά.

Του είχε γράψει για το αγγλικό έθιμο. Του είχε μεταφράσει κάποιους στίχους. Του είχε στείλει το ποίημα λίγο μετά τον θάνατο της μάνας της, όταν εκείνος το έριξε στη μελισσοκομική. Δεν θυμάται να είχε δείξει ενδιαφέρον τότε. Μετά από δεκαπέντε χρόνια όμως, κάποια πράγματα τα έχει κι η ίδια ξεχάσει.

Και τα μελίτσια;

Πήγε λοιπόν να τα δει. Γαλάζια κουτιά – ποιο γαλάζιο είναι το λουλακί; Ταίριαζαν με το φθινόπωρο. Με τους μουσκεμένους κορμούς, με τα κανελί κόκκινα των φύλλων. Στάθηκε κοντά ν' ακούσει το βούισμα και να χαζέψει τις μέλισσες που μπαινόβγαιναν. Σανίδα πτήσης λέγεται το σημείο απ' όπου κουτρουβαλούν έξω απ' την κυψέλη. Το θυμήθηκε. Κάποια τους ίσως και να χόρευε στο σκοτάδι της κυψέλης. Γιατί οι μέλισσες επικοινωνούν χορεύοντας. Και τα ζώα έχουν γλώσσα – να, οι μέλισσες έχουν γλώσσα. Δεν μπορούν να φλυαρήσουν, γιατί η γλώσσα τους είναι περιορισμένη: χορεύοντας, μια συλλέκτρια δείχνει στις άλλες σε τι απόσταση και προς ποια κατεύθυνση σε σχέση με τον ήλιο βρίσκεται η πηγή του νέκταρ. Η ίδια τους η γλώσσα φιλτράρει τις περιττολο-

γίες, άρα το περιορισμένη εδώ σημαίνει ανώτερη, έλεγε ο πατέρας της. Τσόμσκι, γενετική θεωρία και η υποτιθέμενη δομική υπεροχή των ανθρώπινων γλωσσών, τον άφηναν αδιάφορο.

Αυτή δεν θα έδενε μαύρα κουρέλια στις κυφέλες. Άλλωστε, οι μέλισσες δεν βλέπουν το μαύρο – δεν το διακρίνουν απ’ το κόκκινο. Μαύρο και κόκκινο τα βλέπουν ως ένα χρώμα. Το είχε βρει σ’ ένα βιβλίο του πατέρα της, που περιέγραφε τα πρώτα πειράματα. Τάιζαν τις μέλισσες πάνω σε γαλάζιο τετράγωνο, σ’ ένα καρό ταμπλό όπου τα υπόλοιπα τετράγωνα ήταν σε τόνους του γκρι. Σε επόμενη φάση, όταν τις άφηναν να «διαλέξουν» ανάμεσα στο γαλάζιο και σε κάποιο άλλο χρώμα, οι μέλισσες πήγαιναν στο γαλάζιο με την προσδοκία να βρουν τροφή. Είχαν επαναλάβει το πείραμα και μ’ άλλα χρώματα, αλλά τα έντομα δεν καταλάβαιναν τη διαφορά. Οι μέλισσες βλέπουν το γαλάζιο, το μπλε, το κίτρινο, το πρασινομπλέ και το υπεριώδες – λογικά, σ’ αυτή την γκάμα υπάγεται και το λουλακί. Όλα τ’ άλλα τα βλέπουν γκριζα ή μαύρα, σαν σε ασπρόμαυρη ταινία.

Στα σαράντα είχε ακόμη λιγότερο κόσμο, όπως ήταν φυσικό. Ένιωθε αρκετά καλά και θα ένιωθε καλύτερα αν δεν την απασχολούσε το ότι δεν ένιωθε ακόμη τίποτα σπουδαίο. Όχι λύπη, ούτε ανακούφιση. Μόνο ότι είχε περάσει ο καιρός και τα πράγματα είχαν αλλάξει.

Στην εκκλησία, το αερόθερμο δεν έκανε διαφορά, κι έξω έριχνε χιονόνερο. Τα παγωμένα πόδια της της είχαν φέρει στο μυαλό τα δικά του, όπως θα ήταν στην κηδεία. Δεν έχει νόημα να σκέφτεται τέτοια κανείς. Κι ίσως για

αυτό η γλώσσα των μελισσών τα φιλτράρει από μόνη της, και μια συλλέκτρια δεν μπορεί να εκφράσει ούτε καν δυσφορία που η πηγή της γύρης είναι μακριά. Δεν μπορεί, άρα, ούτε να νιώσει δυσφορία.

Ο φίλος με τα σαρκώδη χείλη (δεν θυμόταν πια τ' όνομά του) ήταν εκεί, τον είδε που καθόταν κάπου πίσω της. «Πότε θ' αρχίσει το μνημόσυνο;» ξεχώρισε σε μια στιγμή η φωνή κάποιου άλλου μέσ' απ' τις ψαλμωδίες. Ούτε κι εκείνη ήξερε. Αν δεν υπήρχε ο δίσκος με τα κόλλυβα –με απλή ζαχαρένια διακόσμηση–, θα έλεγες πως ήταν απλώς μια κυριακάτικη λειτουργία, απ' αυτές στις οποίες η ίδια είχε να πάει από παιδί.

Τρία μικρά κορίτσια πλησίασαν τον δίσκο και, ψιθυρίζοντας, τον θαύμαζαν. Με διακριτικό τρόπο, η μεσόκοπη που τα συνόδευε τα εμπόδιζε να τον αγγίξουν. «Τώρα αρχίζει» άκουσε πίσω της τον φίλο με τα σαρκώδη χείλη να πληροφορεί τον άλλο, και σχεδόν αμέσως διάβασαν το όνομα του πατέρα της στη βυζαντινή του εκδοχή. Το υπόλοιπο κράτησε πολύ λίγο. Ο φίλος με τα σαρκώδη χείλη δεν έμεινε για τον καφέ.

Στην επιστροφή έριχνε ακόμη χιονόνερο. Θυμήθηκε τη μυρωδιά του ξύλου που καίγεται στο τζάκι. Το άσπρο του ξύλου που έγινε στάχτη, το πορτοκαλί του αναμμένου κάρβουνου. Ο πατέρας της είχε χρόνια ν' ανάψει το τζάκι.

Αυτή είν' η απορία. Χωρίς να ξέρει γιατί, η φράση του Άμλετ επανέρχεται στο μυαλό της κυνικά τις πιο άσχετες στιγμές. Ίσως γιατί ακόμη δεν νιώθει τίποτα. Μόνο ότι έχει περάσει ο καιρός και τα πράγματα έχουν αλλάξει.

Ξαναπήγε στα μελίσσια λίγες μέρες μετά τα σαράντα. Είχε ήλιο με δόντια. Χρειάστηκε να φτάσει πολύ κοντά για να τις δει. Ψόφιες μέλισσες μπροστά στις κυψέλες. Ήταν πολλές. Κάτω στο έδαφος και στη σανίδα πτήσης. Αμέτρητες. Οι μέλισσες πέθαναν.

Το ρήμα είμαι, ανεξαρτήτως γλώσσας, τον δυσκόλευε.

Επειδή πρέπει να πας να τους το πεις. Το λες στις μέλισσες. Χτυπάς με το βαρύ κλειδί του σπιτιού από κυψέλη σε κυψέλη, για να σε προσέξουν, και τους το φωνάζεις: «Ο πατέρας πέθανε. Μη βγαίνετε έξω! Μην πετάτε!».

Κάποιοι δένουν μαύρα κρέπια. Σηκώνουν τις κυψέλες συμβολικά και τις ξανακατεβάζουν τη στιγμή που παίρνουν το φέρετρο στους ώμους. Τις στρέφουν προς τη μεριά που περνάει το ξόδι. Και τους αφήνουν κάτι απ' αυτό που προσφέρθηκε – κόλλυβα με ζάχαρη.

Αν δεν το πεις στις μέλισσες, σε βρίσκει συμφορά.

Γύρισε στο σπίτι, κι αυτή τη φορά έφαξε στα χαρτιά του. Παντού η ίδια μυρωδιά υγρασίας. Λογαριασμοί, αποδείξεις, χαρτάκια ημερολογίου με γνωμικά. Άχρηστα πράγματα. Κι ένα από τα παλιά πανεπιστημιακά της συγγράμματα, που βρομούσε μούχλα. *Εισαγωγή στη θεωρητική γλωσσολογία*. Ω, ο Τσόμσκυ! Πόσο είχαν διαφωνήσει για τον Τσόμσκυ. Για τη γλώσσα των μελισσών και των ανθρώπων. Ούτε και τότε είχε καταφέρει να τον πείσει.

Ξανάνοιξε την ατζέντα σπιράλ. Η ίδια η γραφή παντού. Αχνή, καλλιγραφική και εντελώς δυσανάγνωστη. Σαν να τα είχαν γράψει οι μέλισσες. Τέτοιο χνάρι θα πρέπει να διαγράφουν επάνω στην κηρήθρα με τον κυκλικό χορό ή τον χορό της παλλόμενης κοιλιάς.

Στο γράμμα Μ υπήρχε καταχωρισμένος ένας μελισσοκόμος. Το όνομά του της φάνηκε αόριστα οικείο. Όταν του μίλησε στο τηλέφωνο, η προθυμία του να έρθει της έκανε εντύπωση.

Αντικρίζοντας τον φίλο με τα σαρκώδη χείλη στην πόρτα της κουζίνας, παρά λίγο να τον ρωτήσει αν τον είχε φέρει ο δρόμος. Ήταν ο μελισσοκόμος. Βασιλειάδης, αλλά καταχωρισμένος στο Μ.

«Τι κάνουν οι μέλισσες τον χειμώνα; Πεθαίνουν;» Η ερώτηση της βγήκε φυσικά.

«Μελισσόσφαιρα» ήταν η λέξη που πρόφερε ο φίλος μ' ένα μικρό χαμόγελο. «Ξέρεις τι θα πει;»

Δεν ήξερε, κι ίσως αυτός το ερμήνευσε ως άλλη μία ένδειξη έλλειψης στοργής από μέρους της. Τουλάχιστον νεκρό έπρεπε να τον αγαπήσει.

Προχώρησαν προς τα μελίτσια, σιωπηλοί. Στον χώρο μπροστά στις κυψέλες, ο φίλος άρχισε να εξετάζει τις απώλειες. «Δεν είναι και τόσο πολλές» μουρμούρισε σε μια στιγμή. Ύστερα έσκυψε να περιεργαστεί κάτι στίγματα σε μια σανίδα προσγείωσης. Ξανασηκώθηκε, προσέγγισε την κυψέλη από το πίσω μέρος, γονάτισε και πήρε μερικές βαθιές εισπνοές. Έβαλε τ' αυτί του πάνω στο καπάκι κι άρχισε να χτυπάει με τα χέρια τις πλαϊνές πλευρές. Μόνο τότε εκείνη συνειδητοποίησε πως όλα αυτά τα έκανε χωρίς να φοράει άσπρη στολή και καπέλο με σήτα. Δυσκολευόταν να τον φανταστεί αστροναύτη ή ξιφομάχο. Στο τέλος, ο φίλος σηκώθηκε όρθιος και της είπε πως έπρεπε να γίνει επιθεώρηση.

«Να δούμε αν έχουν αρκετό μέλι».

Και βλέποντας την απορία της:

«Γιατί το κάνουν οι μέλισσες το μέλι; Αποταμιεύουν για τον χειμώνα, γιατί τότε λόγω κρύου δεν πετάνε. Κάποιες μέλισσες όμως μπορεί να ξεγελαστούν και να βγουν έξω στις αλκυονίδες. Παγώνουν, και δεν τα καταφέρνουν να επιστρέψουν στην κυψέλη».

Ξαφνικά της χαμογέλασε.

«Ο πατέρας σου μου μιλούσε για σένα. Μου έλεγε για τις σπουδές, για τις επιτυχίες σου. Σε καμάρωνε...»

Αυτό κάτι της έκανε, ακόμη κι αν δεν ήταν αλήθεια. Φαντάστηκε τον μελισσοκόμο να σκέφτεται ότι κι αυτή ξεγελάστηκε. Και λόγω της παγωνιάς δεν τα κατάφερε να ξαναμπει στην κυψέλη.

«Τι είναι η μελισσόσφαιρα;» τον ρώτησε με βιασύνη, για να εμποδίσει όχι μόνο τις σκέψεις.

«Σφίγγονται για τη ζεστασιά. Μαζεμένες στο κέντρο της κυψέλης σχηματίζουν τη μελισσόσφαιρα, και με συσπάσεις παράγουν θερμότητα. Αλλάζουν πότε πότε και θέση. Αυτές που είναι στο περίβλημα της σφαίρας πάνε μέσα, και το αντίστροφο. Αλλά χρειάζονται ικανό πληθυσμό και τροφή. Είχε αφήσει ο πατέρας σου μέλι; Είχε προλάβει να βάλει ζυμάρια; Το υποκατάστατο πρέπει να είναι καλής ποιότητας, για να μην κινδυνεύει να πετρώσει τον χειμώνα».

Παρακολουθούσε τα σαρκώδη χείλη του φίλου να περιποιούνται τις λέξεις.

Η αλήθεια ήταν ότι δεν ήξερε. Αν είχε προλάβει ο πατέρας της ν' αφήσει στις μέλισσες προμήθειες. Δεν είχε ιδέα πόσο δραστήριος μπορεί να ήταν στο τέλος, πριν πέσει και τον πάνε στο νοσοκομείο.

«Η αρρώστια του κράτησε λίγο» περιορίστηκε να πει.
Ο φίλος υποσχέθηκε να κανονίσει μια επιθεώρηση στις
αμέσως επόμενες λιακάδες. Τον ευχαρίστησε.

Πριν χωρίσουν, του έδωσε το κινητό της. Της έδωσε κι
αυτός ένα δεύτερο δικό του τηλέφωνο.

Το είχε στην άκρη της γλώσσας της, αλλά δεν του το
είπε.

*To bee or not to bee. Αυτή είν' η απορία. Γιατί αυτό έγι-
νε: ο πατέρας της τώρα είναι οι μέλισσες.*

[Λέξεις κλειδιά: πένθος / συμφιλίωση / επικοινωνία]